

Список використаних джерел

1. Агіляр Туклер, В. В. Система виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. 2019 №12 (179). С. 158-162.
2. Бурова А. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. Тернопіль: Мандрівець, 2010. №6. С. 22 - 27.
3. Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку, / А.П. Бурова, Тернопіль, 2013.
4. *Гра дошкільника* / під ред. С.Л. Новосьолової. М.: Просвещение, 1989. 284 с
5. Кононко, О. . Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: науково-методичний посібник. Київ: Редакція журналу «Дошкільне виховання». 2003.
6. Кузьменко В. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості, показники та шляхи розвитку. *Дошкільне виховання*. 2001. № 9. С.12.
7. Лохвицька Л. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в процесі сюжетно-рольових ігор. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*/за ред. Л. Лохвицька, Н. Карцева : зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницький, 2014. Вип. 19. С. 129–133.
8. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене, 2001. 608 с.
9. Пасічніченко А. В., Ковалевська Н. В. Соціалізація дошкільника в умовах дитячої субкультури. *Дошкільна освіта у сучасному соціокультурному просторі*: зб.наук. праць. Полтава., 2020. Вип. 4. С. 140 -145.
10. Рогальська-Яблонська І.П. Соціалізація дітей в умовах сучасного освітнього середовища ДНЗ на засадах наступності та перспективності. *Педагогічні науки: науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. Сухомлинського*. Миколаїв: МНУ, 2012. Вип. 37.Т. 1. С. 351–356.

УДК 373.2.015.31:17]:791.228

Жукова Ю. П.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. **Ковалевська Н. В.**

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТФІЛЬМІВ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ У ДОШКІЛЬНИКІВ.

У статті висвітлюється проблема формування моральних якостей у дітей дошкільного віку. Визначено, що мультфільми є ефективним засобом морального виховання дітей. Здійснено аналіз радянських та сучасних мультиплікаційних фільмів. Рекомендовано перелік мультфільмів та мультсеріалів, які доцільно використовувати в процесі формування моральних якостей у дітей дошкільного віку. Визначено критерії відбору мультфільмів та розроблено дидактичні ігри для роботи з ними.

Ключові слова: моральне виховання, моральні якості, мультфільми, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві, простежується розмивання моральних норм, зниження значущості інституту сім'ї, духовних цінностей, що негативно вплинуло на формування моральної свідомості майбутнього покоління. Саме в процесі морального виховання відбувається становлення дитини, як особистості, яка діє морально, усвідомлює моральні норми й цінності, що надалі визначатиме основу її стосунків з іншими людьми. Зважаючи на особливості дошкільного дитинства, найсприятливіше процес морального виховання розпочати в цей період. Педагоги для формування у дітей моральних норм та якостей використовують різні засоби, серед яких виділяються мультфільми.

Сучасне дитинство не можна уявити без використання мультфільмів, адже з самого раннього віку дитина стає активним користувачем різноманітної техніки – комп'ютера, телевізора, смартфона. Для дітей дошкільного віку надзвичайно важливими є зміст і сюжети мультфільмів. Загалом сюжети мультфільмів передбачають стандартні ситуації, в які потрапляють діти у повсякденному житті, у процесі спілкування з іншими людьми; вони демонструють моральні норми та якості, правила моральної поведінки, гендерні ролі, цінності й моделі поведінки. Саме тому, виникає необхідність у підборі зразків мультфільмів, які позитивно впливатимуть на моральну поведінку дітей.

Аналіз останніх досліджень. Питання морального виховання дітей дошкільного віку завжди було в центрі уваги вітчизняної дошкільної педагогіки. О. Галян, О. Кононко, Р. Павелків у своїх дослідженнях розглядали особливості морального розвитку і становлення моральної свідомості та самосвідомості дитини. У публікаціях Л. Артемової, Р. Дерев'янка, Т. Поніманської приділена увага з'ясуванню місця моральності в спілкуванні та інших видах дитячої діяльності. І. Бех, О. Кононко приділили увагу вивченню закономірностей моральності у дошкільників. Формування моральних норм у дітей вивчали І. Зубрицької-Макотової, Т. Поніманської. С. Заблоцька, Т. Фасолько. Використання мультфільмів в процесі морального виховання досліджували: О. Вовчик-Блакитна, Н. Гавриш, Г. Клокова, С. Заблоцька, В. Москаленко, О. Смирнова, В. Собкин, О. Тупичкіна, І. Харченко, В. Шебанова, О. Шестопалова.

Аналіз досліджень дає можливість встановити, що моральне виховання дошкільників є складним процесом: він включає не лише

повідомлення дітям знань про моральні норми, еталони, але і формування у них моральних якостей. Педагоги у своїй роботі використовують різноманітні засоби формування моральних якостей у дітей дошкільного віку, проте мультфільмам приділяється недостатня увага.

Мета статті – довести важливість використання мультиплікованих фільмів у процесі морального виховання дітей; здійснити аналіз мультфільмів з проблеми формування моральних якостей в дітей дошкільного віку та надати рекомендації, щодо їх використання в освітньому процесі ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Дошкільне дитинство є початковим етапом становлення особистості, саме у цей період у дитини формується характер, ставлення до навколишнього середовища, дорослих та ровесників, а також самої себе. Дитина в дошкільному віці вже здатна засвоювати моральні норми та еталони поведінки, та відтворювати їх в реальних ситуаціях. Саме цей вік є сенситивним для формування моральних якостей, розвитку уявлень про стосунки людей, розуміння відмінностей між добром і злом.

Відзначимо, що О. Вишневський виділив моральні якості особистості, що покликані підвищити рівень моральної вихованості: доброта, чесність, справедливість, щирість, гідність, милосердя, любов, прощення, великодушність, мудрість, самовідповідальність, вірність, толерантність, гостинність, відкритість, мужність, героїзм, злагода, рішучість, доброзичливість, правдомовність, оптимізм, поміркованість, лагідність, урівноваженість, терплячість, старанність, ініціативність, працьовитість, самостійність, шляхетність, ощадливість [1, с. 92].

Важливе значення для формування у дітей моральних якостей має злагоджений процес виховання в сім'ї та закладі дошкільної освіти. Від того, яка моральна атмосфера панує в оточенні дитини, залежить і засвоєння нею знань і формування уявлень про моральні цінності та норми моральної поведінки. У сім'ї відбувається первинне ознайомлення з моральними нормами та правилами, формуються перші уявлення про те, що добре, що погано, чесно, справедливо чи ні, чого варто уникати. У процесі спілкування з дорослими в дітей виховується прихильність і любов до них, бажання поводитися відповідно до їхніх вказівок, робити їм приємне, утримуватися від вчинків, що засмучують близьких людей [3, с. 129].

Для успішної роботи з формування у дітей дошкільного віку моральних якостей вихователі ЗДО у своїй педагогічній роботі використовують низку методів та засобів морального виховання, але, на наше переконання, недостатньо уваги приділено мультфільмам з подальшим їх обговоренням та поясненням.

Слід зазначити, що з одного боку, мультфільми допомагають батькам відволікти дитину на певний час, а з іншого – виконують неабияку виховну, пізнавальну і розвивальну функції.

Слід зазначити, що сучасних швидкий розвиток інформаційних технологій надав можливість дорослим та дітям колосальний вибір різних мультиплікованих фільмів. Але слід наголосити, що далеко не завжди вони мають позитивний зміст та героїв, що надаватимуть правильний зразок для наслідування. Тому сьогодні необхідно детально продумати їх добір, час і місце показу, спосіб з'ясування їх глибоко морального змісту з подальшим поясненням та обговоренням. Зважаючи на це ми здійснили підбір мультфільмів для формування у дітей моральних якостей. Ми намагалися сформувати уявлення дітей не тільки про хороші, а й негативні якості, адже часто діти чинять погані вчинки не розуміючи, як вони впливають на інших людей. Під час підбору нами було визначено критерії відбору мультфільмів для роботи з дітьми дошкільного віку, а саме вимоги до: зорового ряду (відеоряду), звукового ряду (аудіоряду), сюжетної лінії, образу персонажів мультфільму, моральної проблематики фільму.

До кожної виділеної позитивної й негативної моральної якості ми підібрали мультфільм чи серію мультсеріалу, в якій би демонструвалася ця якість: *доброта*: «Мотузочка», «По дорозі з хмарами», «Добрий динозавр», «Фердинанд»; *злість*: «По дорозі з хмарами», «Гуси-лебеді», «Зоотрополіс»; *дружелюбність*: «Висока гірка», «Подарунок для слона», «Полуничний дощик», «Про всіх на світі», «Добрий динозавр», «Маленький принц», «Лука»; *ворожість*: «Крокодил Гена і Чебурашка», «Снігова королева»; *гостинність*: «Бобік гостює у Барбоса»; *негостинність*: «Лисиця і Журавель»; *справедливість*: «Подарунок для найслабшого», «Кичин дім»; *несправедливість*: «Коньок-Горбунок», «Попелюшка», «Кіт в чоботях»; *мудрість*: «Подарунок для найслабшого», Пригоди кота Леопольда», «Пригоди на плоту», «Мауглі»; *нерозсудливий*: «Колобок»; *гідність*: «Дюймовочка», «Зоопрополіс»; *щирість*: «Мотузочка», «Фердинанд»; *щедрість*: «Мішок яблук», Мультсеріал «Корисні підказки» серія «Про жадібність і щедрість»; *жадібність*: «Корисні підказки» серія «Про жадібність і щедрість», «Казка про жадібність»; *милосердя*: «Пригоди кота Леопольда»; *жорстокість*: «Король Лев», «Мауглі»; *самовідповідальність*: «Двоє справедливих курчат», «Дванадцять місяців», «Ваяна», «Зоопрополіс»; *толерантність*: «Квітка-семицвітка», «Лука», «Подарунок», «Про Дімку» «Про Міру і Гошу» серія «Інший хлопчик»; *нетерпимість*: «Гидке каченя», «Про всіх на світі»; *добррозичливість*: «Капітошка», «Фердинанд»; *мужність*: «Мама для мамантьонка», «Про

мишеня, яке хотіло стати сильним», «Еверест», «Відважна серцем», «Холодне серце», «Казка про хороброго зайця»; *боягузтво*: «Про бегемота, який боявся щеплень»; *героїзм*: «Васелиса Мікулішна», «Хоробрий заєць», «Ваяна», «Балто», «Мулан»; *працьовитість*: «Пиріжок», «Маша більше не ледащо», «Казка про лінь», «Так зійде», «Балерина»; *лінь*: «Казка про лінь», «Нехочуха»; *самотійність*: «Крошка Єнот», «Умка», «Балерина»; *ініціативність*: «Як стати дорослим»; *рішучість*: «Дюймовочка», «Лука», «Балерина», «Ваяна», «Зоопрополіс»; *великодушність*: «Гидке каченя», «Квітка-семицвітка», «Фердинанд»; *шляхетність*: «Подарунок для найслабшого».

У роботі з мультфільмами ми використовували таку послідовність: 1 етап –

проведення вступної бесіди для активізації уявлення дітей про певну моральну якість; 2 етап – перегляд мультфільму; 3 етап – проведення бесіди за змістом мультфільму: Які герої були у мультфільмі; Хто вам найбільше сподобався? Чому? Який він? Чому він зробив такий вчинок? Щоб ви порадили герою? Як би ви вчинили на його місці?; 4 етап – проведення дидактичних, сюжетно-рольових, театралізованих ігор. Для закріплення уявлень про моральні якості засобами мультиплікованих фільмів ми розробили дидактичні ігри.

Дидактичні куби «Моральні якості». Куби були спрямовані на поглиблення уявлень дітей про моральні якості особистості, вчити характеризувати героїв мультфільмів, виділяючи особливості їх особистості, характеру, аналізувати їх поведінку, вчинки; виховувати позитивні моральні якості. **Кільця Луллія «Смайли».** Використовувалися нами для поглиблення уявлень дошкільників про моральні якості особистості, вчити виділяти позитивні та негативні вчинки, дії, якості особистості; виховувати у дітей бажання діяти морально.

Рисунок 1. Куб «Моральні якості» Рисунок 2. Кільця Луллія

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, використання мультфільмів в освітньому процесі ЗДО допомагає педагогу не тільки урізноманітнити навчальний процес, а й формувати у дітей моральні якості особистості, вчити наслідувати позитивних героїв та засуджувати погані вчинки, переймати правильні, моральні вчинки та застосовувати їх в реальних життєвих ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Вишневецький О. Концепція демократизації українського виховання. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції. К.: Школяр, 1997. С. 78-122.
2. Гаврилук Ю. Моральне виховання старших дошкільників засобами мультиплікаційного фільму. *Науковий простір студента: пошуки і знахідки (ч. 2): матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції (24 березня 2021 року): збірник тез.*-Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. С.85-88.
3. Зімакова Л. В., Манжелій Н. М. Формування моральних якостей у дітей дошкільного віку в організованій комунікативно-мовленнєвій діяльності. *Педагогічна освіта: теорія і практика.* Випуск 28 (1-2020). С. 126-134.

УДК 378.011.3-051:373.2

Зімакова Л. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленко

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА В КООРДИНАТАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дошкільна освіта України завжди активно реагує на зміни освітньої траєкторії, що зумовлені суспільними трансформаціями, політичними та економічними реформами. Нині великого значення набуває педагогіка партнерства, яка дозволяє запроваджувати механізми проголошених нормативно-правових актів: конституції України, законів про освіту, дошкільну освіту, державних освітніх стандартів тощо.

У статті висвітлюються передумови введення партнерської педагогіки до координат вітчизняної освітньої парадигми, зокрема дошкільної освіти: демократизація вітчизняного суспільства, зміна економічної моделі розвитку держави на капіталістичну, упровадження ідеї солідарної відповідальності всіх інституцій за освіту дошкільників, формування нового іміджу дитини, набуття педагогами нових ролей – фасилітатора, тьютора, коуча. Одним із шляхів реалізації принципів партнерства є готовність вихователів дітей дошкільної освіти до педагогічної фасилітації. Автор розглядає педагогічні засоби реалізації педагогічної фасилітації в умовах закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: педагогіка партнерства, дошкільна освіта, педагогічна фасилітація, демократизація, імідж дитини, Базовий компонент дошкільної освіти.